

DANIELE GANSER
NATOVA OD SKRIVNA VOJSKA
OPERACIJA GLADIO IN TERORIZEM V ZAHODNI EVROPI

Mengeš, 2006

Daniele Ganser
NATOVA SKRIVNA VOJSKA
OPERACIJA GLADIO IN TERORIZEM V ZAHODNI EVROPI

Prevedel Andrej Poznič
Opremil Žiga Valetič
Prelom Marko Avanzo
Uredil Andrej Poznič
Izdala založba Ciceron, 2006
Natisnila Tiskarna Rotosi

Naslov *tzvirnika*:
NATO'S SECRET ARMIES
Copyright © 2005 by Frank Cass
Založba Frank Cass je članica skupine Taylor & Francis Group
Copyright © za izdajo v slovenščini Založba Ciceron

V skladu z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah je brez pisnega dovoljenja založbe prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, tudi fotokopiranje, tiskanje ali shranjevanje.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

94(4-011)"1945/..."
323.285(4-011)

GANSER, Daniele

Natova skrivna vojska : operacija Gladio in terorizem v zahodni Evropi / Daniele Ganser ; prevedel Andrej Poznič. - Mengeš : Ciceron, 2006

Prevod dela: Nato's secret armies

ISBN 961-91391-8-6

226956288

Daniele Ganser

NATOVA SKRIVNA VOJSKA

OPERACIJA GLADIO IN TERORIZEM
V ZAHODNI EVROPI

CIC
TAM ALTAE
SUNT RADICES
STULTITIAE
ER
ON

KAZALO

7	Predgovor
II	Uvod
15	Teroristični napad v Italiji
35	Škandal, ki je pretresel zahodno Evropo
51	Nato, Cia in MI6 molčijo
71	Skrivna vojna v Veliki Britaniji
91	Skrivna vojna v Združenih državah
109	Skrivna vojna v Italiji
141	Skrivna vojna v Franciji
171	Skrivna vojna v Španiji
189	Skrivna vojna na Portugalskem
205	Skrivna vojna v Belgiji
241	Skrivna vojna na Nizozemskem
261	Skrivna vojna v Luksemburgu
271	Skrivna vojna na Danskem
283	Skrivna vojna na Norveškem
303	Skrivna vojna v Nemčiji
339	Skrivna vojna v Grčiji
359	Skrivna vojna v Turčiji
389	Zaključek
397	Opombe

PREDGOVOR

Na vrhuncu hladne vojne je bila v Evropi zarisana frontna črta. Churchill ji je nekoč dal ime železna zavesa in rekel, da se je spustila od Szczecina na Baltiku do Trsta na Jadranu. V pričakovanju velikega spopada sta bili na obeh straneh fronte razporejeni vojski. Zahodno-evropske sile so severoatlantsko zvezo Nato ustanovile prav v pričakovanju te vojne, toda v svoji vojaški moči so bile omejene. Sovjetska zveza in od sredine petdesetih let države varšavskega sporazuma so imele nenehno večje število enot, tankov, letal, pušk in druge opreme. Na tem mestu se ne bomo spuščali v analize vojaškega ravnotežja, v razčlenjevanje kakovosti v primerjavi s količino in vojaške togosti v primerjavi s taktiko prožnega odzivanja. Je pa nekaj let zares prevladovalo prepričanje, da bo količina vendarle odločilna in da je sovjetska vojska sposobna okupirati Evropo.

Načrtovanje dneva, ko se bo hladna vojna sprevrgla v vročo, je glede na pričakovano sovjetsko grožnjo nujno vodilo v premislek, kako se upreti ruski vojaški okupaciji zahodne Evrope. Ob tem pa so se takoj ponudile primerjave z drugo svetovno vojno, ko so odporniška gibanja v številnih evropskih državah

povzročala težave nacističnemu okupatorju. Toda v letih 1939 – 1945 so morale protinacistične odporiške skupine improvizirati. Kakšna prednost, so razmišljali načrtovalci, če lahko celoten odpor pripravimo in oborožimo že vnaprej.

Izvršni operativci pri nastajanju mreže stay-behind so bili agentje ameriške Cie in britanske tajne službe MI6. Pomemben delež so prispevale tajne službe iz drugih zahodnoevropskih držav. V vseh državah so uporabili enake metode. Obveščevalne službe so ustanovljale posebne mreže agentov, ki bi vohunile za okupatorjem in s sabotажami spodkopavale okupacijo. Ob ustanavljanju so Cia in druge službe vključevale posameznike, ki so bili pripravljeni sodelovati v tem nevarnem početju, pogosto pa so tem prvim agentom zaupali, da so novačili nove agente in širili mrežo. Obveščevalne službe so zagotavljale urjenje, pripravile skrivališča orožja in vzpostavile komunikacijske kanale. Stopnja sodelovanja je šla v nekaterih primerih vse do skupnih vaj z vojaškimi in polvojaškimi silami. Število pripadnikov skrivne vojske se je gibalo od nekaj deset v nekaterih državah, do več sto ali celo tisoč v drugih.

Opazovalci hladne vojne so slutili obstoj skrivne mreže in tako se je ime stay-behind občasno pojavljalo v spominih obveščevalcev in v vohunskih romanih. Toda bolj ali manj je šlo vse skupaj mimo precej neopaženo, vsaj do konca hladne vojne. Poleti 1990, po razpadu prosovjetskih režimov v vzhodni Evropi, toda še pred dokončnim razpadom Sovjetske zveze, pa je morala italijanska vlada javno priznati obstoj takšne mreže. Sledil je val podobnih razkritij v drugih državah in v nekaterih so sledile uradne preiskave.

Daniele Ganser je v tej knjigi prvič zbral celoten zgodovinski pregled mreže, ki so ji Italijani nadeli ime Gladio. To je pomembna in vznemirljiva zgodovina. Priprave na projekt so se v obveščevalnih službah nedvomno začele v prepričanju, da bo ta vojska mirovala, dokler jo v pogon ne potisne vojna.

PREDGOVOR

Namesto tega pa zdaj iz države v državo opazujemo, kako so skupine posameznikov ali njihovih celic, ki naj bi bile aktivirane šele z začetkom vojne, razkazovale svojo moč v mirnodobnih političnih procesih. Včasih so se zatekale k nasilju in celo k terorizmu in včasih so teroristi uporabili orožje, ki je bilo pripravljeno za pravo vojno. Še huje, v številnih primerih so policijske in varnostne službe varovale storilce kaznivih dejanj, da bi ohranile njihovo operativno sposobnost za primer vojne. Prav zato so mreže Gladia ostale skrbno varovana skrivnost tudi še dolgo potem, ko so zaradi svoje dejavnosti postale ne le nekoristne, temveč tudi nevarne.

Ganser je kopal po poročilih parlamentarnih preiskav, po obveščevalnih poročilih, dokumentarnih virih, sodnih spisih, se pogovarjal s posamezniki ter sledil razkrivanju mreže Gladio in njenega početja v posameznih državah. Veliko je bilo globoko nedemokratičnih dejavnosti, ki so spodkopavale celotno zgradbo družb, ki naj bi jih skrivna vojska varovala. Pa ne le to, ko je Ganser v svoji raziskavi nanizal zgodbe iz posameznih držav eno ob drugi, se je izkazalo, da je v vseh deloval isti vzorec, ki je bil pravilo in ne izjema: mreža, ki je bila ustvarjena, da bi mirovala, je aktivno posegala v politična dogajanja.

Če je Ganserjeva raziskava segla še tako globoko, pa ostaja v zgodbi o Gladiu nekaj, česar še ni mogel do konca razkriti. To se nanaša na delovanje Cie, MI6 in drugih obveščevalnih služb. Zaradi zaupnosti vladnih arhivov v ZDA denimo še ni mogoče podrobno pregledati, kaj je Cia ukazovala svojim mrežam, to pa bi pokazalo, ali je šlo za njeno namerno vmešavanje v politične procese v državah, kjer so bile dejavne mreže Gladia. Zdaj vemo, kaj so počeli agentje Gladia, toda nejasno ostaja, kakšni so bili ukazi njihovih nadzornikov in zato tudi še ni mogoče celovito oceniti vloge ZDA v obdobju hladne vojne. Enako velja za britansko MI6 in za vse druge tajne službe. Najmanj, kar nam pokaže raziskava dr. Ganserja je, da so bile

sile, dobronamerno ustanovljene v okviru hladne vojne, na koncu uporabljene v veliko bolj nečastne namene. Ameriški zakon o svobodi informacij sicer odpira pot do vladnih arhivov, toda ta proces je izjemno počasen, še dodatno pa ga ovirajo številne izjeme, ki so vgrajene v sistem prav zato, da varujejo podatke o te vrste dejavnostih. V Veliki Britaniji velja, da postanejo arhivi dostopni po preteku določenega števila let, toda za informacije o delovanju tajnih služb velja daljše obdobje zaupnosti, vlada pa se lahko v določenih primerih prav tako sklicuje na izjeme. Ko gre za mrežo Gladio, se informacijska avtocesta na vseh ravneh hitro spremeni v makadamsko stezico.

V času vsesplošne zaskrbljenosti zaradi terorizma je še posebej neprijetna ugotovitev, da so zahodna Evropa in ZDA sodelovale v ustvarjanju mreže, ki je bila vpletena v terorizem. V Združenih državah imajo države, ki podpirajo terorizem, posebno ime in poseben položaj in so izpostavljene sovražnosti in protiukrepom. Ali je mogoče, da se same Združene države, ob njih pa Velika Britanija, Francija, Italija in druge, znajdejo na spisku držav, ki podpirajo terorizem? Če želimo kdaj izvedeti pravi odgovor na to vprašanje, bo morala biti zgodba o Gladiu povedana v celoti. Daniele Ganser je naredil najpomembnejši prvi korak. To knjigo je potrebno prebrati, da dobimo pregled nad celotnim delovanjem Gladia. Šele potem bomo lahko razumeli pravi pomen tistih končnih odgovorov, na katere moramo še čakati.

*John Prados
Washington, DC*

UVOD

Po koncu hladne vojne in končanih sodnih preiskavah nekaterih še nepojasnjenih terorističnih dejanj v Italiji, je bil italijanski premier Giulio Andreotti avgusta 1990 prisiljen priznati, da so v Italiji in v drugih zahodnoevropskih državah delovale skrivne vojaške enote, ki so bile del severnoatlantske vojaške zveze Nato. Takoj po koncu druge svetovne vojne sta jih ustanovili ameriška tajna služba Cia in britanska MI6, da bi se borile proti komunizmu v zahodni Evropi, njihovo delovanje pa je usmerjal oddelek Nata za nekonvencionalno vojskovanje. Po Andreottijevem priznanju so skrivnostno mrežo po vsej Evropi začeli preiskovati sodniki, parlamentarci, akademiki in preiskovalni novinarji. Zdaj vemo, da je v Italiji delovala pod skrivnim imenom Gladio (meč), na Danskem pod šifro Absalon, na Norveškem ROC in v Belgiji SDRA8. V vseh državah so protikomunistične enote vodile vojaške tajne službe v tesnem sodelovanju s Cia in MI6 ter v strogi tajnosti pred domačimi parlamentarci in javnostjo. S tajnimi operacijami so bili seznanjeni določeni člani izvršne oblasti, denimo predsedniki vlad, predsedniki držav, ter notranji in obrambni ministri, na mednarodni ravni pa je delovanje

celotne mreže usklajeval skrivni zavezniški odbor s kratico ACC, ki so ga včasih skrivnostno poimenovali zavezniški koordinacijski odbor ali pa skrivni odbor za načrtovanje, včasih pa tudi odbor za koordinacijo in načrtovanje v vrhovnem poveljstvu zavezniških sil za Evropo SHAPE. Zadnji potrjeni skrivni sestanek ACC, na katerem so sodelovali predstavniki zahodnoevropskih tajnih služb, je bil 24. oktobra 1990 v Bruslju.

Ko so v javnost prišle prve podrobnosti operacije, so mediji ugotavljali, da je "zgodba takšna, kot da bi jo prepisali iz vojnega romana".¹ Cia in MI6 sta tajne enote opremili z avtomatskimi puškami, eksplozivom, strelivom in najsodobnejšo komunikacijsko opremo, to pa so skrivali v podzemnih skrivališčih v gozdovih po vsej zahodni Evropi. Vodilni častniki tajne vojaške mreže so se urili skupaj s pripadniki ameriških Zelenih baretk in britanskih specialcev SAS. Skrivno vojsko Gladia so rekrutirali v izrazito protikomunističnih krogih in v njej so se znašli od zmernih konservativcev do najskrajnejših desničarskih teroristov, kakršna sta bila Stefano delle Chiaie in Yves Guerain Serac. Po strateški zasnovi so bile te enote popolna kopija britanskih posebnih operativnih enot SOE, ki so med drugo svetovno vojno s padali pristajale na okupiranih ozemljih in globoko v sovražnikovem zaledju izvajale sabotaže in druge skrivne operacije.

V primeru sovjetskega vdora v zahodno Evropo bi skrivna vojska Gladia pod Natovim poveljstvom sestavljala takoimenovano zaledno vojaško mrežo, ki bi delovala za sovražnikovo bojno črto. Ustanavljala in širila bi lokalna odporniška gibanja na zasedenih ozemljih, reševala sestreljene zavezniške pilote ter napadala sovražnikove transportne povezave in proizvodne zmogljivosti. Toda do sovjetskega vdora ni nikoli prišlo. V očeh anonimnih vojaških strategov v Washingtonu in Londonu so bile edina resnična nevarnost tistega časa priljubljene in

Uvod

številčno močne komunistične stranke v zahodnoevropskih demokracijah. In tako je skrivna vojaška mreža v odsotnosti resnične sovjetske nevarnosti v številnih državah skrivaj dvignila orožje proti domačim političnim silam na levi. Iz danes dostopnih posrednih virov je razvidno, da je bila skrivna vojska vpletena v celo vrsto terorističnih napadov in drugih nasilnih dejanj, ki so jih lažno pripisovali komunistom, da bi levo diskreditirali na volitvah. Cilj teh operacij je bil širjenje strahu med civilnim prebivalstvom in tako je prihajalo do bombnih napadov na vlakih in mestnih trgih (Italija), do sistematičnega preganjanja in mučenja političnih nasprotnikov (Turčija), do neprikritega sodelovanja v desničarskih državnih udarih (Grčija), do uničenja opozicijskih skupin (Portugalska in Španija). Ko je bila skrivna vojaška mreža razkrita in jo je zahodni tisk označil kot "najskrbneje varovano in najnevarnejšo vojsko in politično skrivnost po drugi svetovni vojni"², so v vodstvu Nata in v vladah Združenih držav in Velike Britanije zgolj molčali in zavračali vsakršna pojasnila.

1. poglavje

TERORISTIČNI NAPAD V ITALIJI

V gozdu v bližini italijanske vasice Peteano je 31. maja 1972 eksplodirala v avtomobilu podstavljena bomba. Ubila je tri karabinjerje, enega pa težko ranila. Pripadnike teh polvojaških policijskih enot je na prizoriške napada zvalil anonimni telefonski klic. Ko so pregledovali zapuščeni fiat 500 in je eden od karabinjerjev dvignil pokrov motorja, je sprožil bombo. Dva dni pozneje je nekdo poklical na policijsko postajo in prevzel odgovornost za napad v imenu skrajno levičarske teroristične skupine Rdečih brigad, ki je v tistem obdobju z ugrabitvami talcev in z atentati na predstavnike države v Italiji poskušala spremeniti ravnotežje moči. Policija je takoj planila po italijanski levici in aretirala kakšnih 200 komunistov. Več kot desetletje je bila italijanska javnost prepričana, da so za teroristični napad v Peteanu zares odgovorne Rdeče brigade.

Potem pa je po dolgem mirovanju primer Peteano leta 1984 prevzel mladi sodnik Felice Casson, ki je v dotedanjih postopkih odkril celo vrsto napak in ponaredkov. Ugotovil je, da policija na samem prizorišču napada sploh ni opravila preiskave.

Prav tako je ugotovil, da je bilo ponarejeno poročilo, ki je trdilo, da je bilo v Peteanu uporabljeno razstrelivo, kakršnega so ponavadi uporabljale Rdeče brigade. Lažno poročilo je zavestno napisal policijski izvedenec za razstreliva Marco Morin, pripadnik italijanske desničarske organizacije Ordine Nuovo, ki je bil v vzdušju hladne vojne prepričan, da s tem prispeva svoj delež k zakonitemu načinu spodkopavanja političnega vpliva italijanskih komunistov. Cassonu je uspelo dokazati, da je bilo v Peteanu uporabljeno razstrelivo C4, v tistem času najmočnejše razstrelivo, ki so ga uporabljali v Natu. "Želel sem zgolj na novo osvetliti dogajanja v tistem obdobju, ki je bilo polno laži in skrivnosti," je leta pozneje pripovedoval Casson novinarjem v svoji majhni pisarni v sodni palači iz 18. stoletja na obali beneške lagune. "Preprosto sem želel, da bi Italija končno spoznala resnico."¹

24. februarja 1972 je skupina karabinjerjev v bližini Trsta po naključju odkrila podzemno skrivališče orožja, v katerem so našli puške, strelivo in razstrelivo C4, kakršno je bilo uporabljeno v Peteanu. Karabinjerji so bili prepričani, da so našli skrivališče kakšne kriminalne združbe. Leta pozneje je sodniku Cassonu uspelo dokazati, da naleteli na eno od več kot sto podzemnih skladišč Natove skrivne vojske, ki je v Italiji nosila ime Gladio, meč. Ob tem pa je ugotovil, da sta si italijanska vojaška tajna služba in vlada na vso moč prizadevali, da bi razkritje v okolici Trsta, predvsem pa tudi širše strateško ozadje dogodka, ostalo skrivnost.

Ko je Casson nadaljeval s preiskavo primerov Peteano in Trst, je presenečeno ugotovil, da v napad ni bila vpletena italijanska levica, temveč desničarske skupine v povezavi z vojaško tajno službo. Odkril je, da je desničarska organizacija Ordine Nuovo tesno sodelovala z italijansko vojaško tajno službo SID (Servizio Informazioni Difesa). Skupaj so izpeljali napad v Peteanu in potem lažno obdolžili militantno levičarsko

organizacijo Rdečih brigad. Sodnik Casson je ugotovil, da je bombo podstavil član Ordine Nuovo Vincenzo Vinciguerra. Dolga leta po storjenem zločinu so končno aretirali moža, ki je bil zadnji člen v dolgi zločinski verigi. Priznal je krivdo in povedal, da je užival varstvo velike mreže somišljenikov v Italiji in tujini, ki mu je omogočila, da je lahko po napadu pobegnil. "Delovala je celotna mašinerija," se je spominjal Vinciguerra, "karabinjerji, notranje ministrstvo, carina, vojaške in civilne tajne službe, vsi so se strinjali z ideološkimi razlogi in opravičili za napad."²

Vinciguerra je upravičeno poudarjal, da se je napad pri Peteanu zgodil v zelo razburljivem zgodovinskem obdobju. V poznih šestdesetih letih se je s hipijevsko revolucijo ter z množičnimi študentskimi demonstracijami proti nasilju in še zlasti proti vojni v Vijetnamu, v zahodni Evropi in v ZDA, zaostрил ideološki spopad med desnico in levico. Velika večina ljudi, ki so se vključevali v levičarska družbena gibanja, je zagovarjala nenasilne oblike boja: demonstracije, državljansko nepokorščino, še zlasti pa so bile priljubljene razvnete javne polemike. V italijanskem parlamentu so gibanje podpirali vplivni komunisti iz stranke KPI, nekoliko manj glasno pa tudi socialistični poslanci PSI. Kritizirali so Združene države Amerike, nasprotovali vojni v Vijetnamu, predvsem pa so nasprotovali delitvi oblasti na domačem prizorišču, saj KPI kljub močni volilni podpori in visoki številčni zastopanosti v parlamentu ni mogla do ministrskih položajev in so jo povsem odkrito odrezali od izvršne oblasti. Tudi sama italijanska desnica se je dobro zavedala, da gre za očitno diskriminacijo in za kršenje osnovnih demokratičnih načel.

V zaostrenem ozračju hladne vojne in spopada za oblast v zahodni Evropi, sta se k nasilju zatekli tako skrajna levica kot skrajna desnica. Na skrajni levi sta bili najvplivnejši zahodnoevropski teroristični skupini italijanske komunistične Rdeče

brigade in nemška Frakcija rdeče armade (RAF). Rdeče brigade so brez vsakih vojaških izkušenj ustanovili študentje z univerze v Trentu, med njimi Margherita Cagol, Alberto Franceschini in Alberto Curcio. Tako kot vodstvo Rafe so bili prepričani, da lahko le z nasiljem zamenjajo obstoječe oblastne strukture, ki so bile nepravilne in pokvarjene. Tako kot RAF tudi Rdeče brigade niso napadale množičnih ciljev, temveč so zelo natančno izbirale posameznike, za katere so menili, da predstavljajo 'državni aparat', na primer bankirje, generale in ministre. Ugrabljali so jih in jih imeli za talce, pogosto pa tudi ubili. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so Rdeče brigade ubile 75 ljudi. Potem so jih spričo njihovih omejenih vojaških spretnosti in strateških izkušenj drugega za drugim polovili, jim sodili in pozapri.

Na drugi strani bojišča hladne vojne pa se je k nasilju zatekala skrajna desnica. V Italiji so ji med drugimi pripadale skrivne enote Gladia, pripadniki vojaških tajnih služb in fašistične organizacije, kakršna je bila Ordine Nuovo. V nasprotju z nasiljem levece je bil cilj desničarskih napadov nagnati strah v kosti celotni družbi. Bombe so nastavljali med prebivalstvo in pobijali naključne žrtve, krivdo pa valili na komuniste. Kot je odkril sodnik Casson, je v to vrsto nasilja, ki se je začelo že leta 1969, sodil tudi napad v Peteanu. Tistega leta so tik pred božičem eksplodirale štiri bombe na javnih mestih v Rimu in Milanu. Ubitih je bilo 16, ranjenih in pohabljenih pa 80 ljudi, v Milanu večinoma kmetov, ki so po končanem tržnem dnevu čakali pred kmečko banko na Piazza Fontana, da bi položili svoje zasluge. V skladu s hudičevim načrtom so bili za napad obtoženi komunisti in skrajna levica, prave sledi so tajne službe prikrile, policija pa je takoj začela z aretacijami. Vojaške tajne službe so poskrbele, da javnost ni imela prav nobene možnosti izvedeti resnico. V Milanu ena od nastavljenih bomb ni eksplodirala, ker je zatajila vžigalna naprava, vendar jo je takoj

TERORISTIČNI NAPAD V ITALIJI

po prihodu na prizorišče napada aktivirala tajna policija, nekaj delov bombe pa so potem podtaknili v vilo znanega levičarskega urednika Giangiacoma Feltrinellija.

"Uradni podatki kažejo, da je bilo v Italiji v obdobju od 1. januarja 1969 do 31. decembra 1987 kar 14.591 nasilnih dejanj s političnim ozadnjem," se krvavega obdobja novejše italijanske zgodovine spominja senator Giovanni Pellegrino, predsednik parlamentarne komisije, ki je preiskovala Gladio in množične poboje. "Morda je vredno spomniti, da je bilo v teh napadih 491 ubitih ter 1181 ranjenih in pohabljenih. To so številke, kakršnih ne najdemo v nobeni evropski državi."³ Po pokolu na Piazza Fontana leta 1969 in terorističnem napadu v Peteanu leta 1972 je bila v Italiji še vrsta odmevnih pokolov. Med drugimi je 28. maja 1974 v Brescii sredi protifašističnih demonstracij eksplodirala bomba, ki je ubila 8 ljudi in 102 pohabila. 4. avgusta 1974 je bomba eksplodirala na vlaku 'Italicus Express' na progi Rim-München in ubila 12 ter pohabila 48 potnikov. Nasilje je doseglo vrhunec ob sončnem popoldnevu na italijanski nacionalni praznik 2. avgusta 1980, ko je silovita eksplozija odjeknila v čakalnici drugega razreda železniške postaje v Bologni in ubila 80 ljudi, ranila in pohabila pa še 200 čakajočih. Pokol v Bologni sodi med najhujše teroristične napade, kar jih je Evropa doživela v dvajsetem stoletju.

V nasprotju s teroristi Rdečih brigad, ki so končali v ječah, so desničarski teroristi po vsakem pokolu skrivnostno izginili, kot je potrdil tudi Vinciguerra, pa so jih na begu varovale tajne službe italijanske države in vojske. Ko so sledi napada na trgu Fontana leta pozneje spet pokazale nazaj k italijanski desnici, so člana Ordine Nuovo Franca Fredo spraševali, ali se mu ne zdi, da so ljudje z vrhov državne hierarhije, vključno z generali in ministri, z njim manipulirali. Freda, ki je bil sicer zapri-seženi oboževalec Hitlerja in je v svoji majhni založniški hiši izdal njegov *Mein Kampf* v italijanščini, je odgovoril, da se

manipulaciji ne more nihče izogniti: "Tisti, ki imajo več oblasti, upravljajo z življenji drugih," je izjavil desničarski terorist. "Zase lahko rečem, da sem bil lutka v prijemu političnih idej, ne pa v rokah pripadnikov domačih in tujih tajnih služb. To pomeni, da sem prostovoljno bojeval svojo lastno vojno in sledil strateškemu načrtu, ki je nastal v moji lastni glavi. To je vse."⁴

Marca 2001 je nekdanji vodja italijanske protiobveščevalne službe general Giandelio Maletti opozoril, da so razen italijanske skrivne vojske Gladia, tajnih služb in desničarskih terorističnih skupin, te pokole, ki so diskreditirali italijanske komuniste, podpirali tudi v ameriški vladi in v tajni službi Cia. Na sojenju desničarskim skrajnežem, ki so bili obtoženi zaradi napada na Piazza Fontana, je Maletti pričal: "Cia, ki je sledila navodilom svoje vlade, je želela prepričati italijansko javnost, da se je treba upreti družbenemu premiku v levo in v ta namen so izkoristili tudi desni terorizem. Vtis je bil, da so Američani pripravljene narediti prav vse, da bi ustavili premike v levo," je pojasnjeval general in dodal: "Ne pozabite, da je takrat vladal Nixon, ta pa je bil nenavaden mož, sicer izjemno inteligenten politik, toda človek zelo nenavadnih dejanj." 79 letni Moretti je obžaloval in obtoževal za nekdanje dogodke: "Italija je bila nekakšen ameriški protektorat in sram me je, ko pomislim, da smo še vedno pod posebnim nadzorom."⁵

Že v sedemdesetih in osemdesetih letih so bili v italijanskem parlamentu, kjer so imeli komunisti in socialisti velik delež glasov, vedno bolj vznemirjeni zaradi dejstva, da državo pretresa neskončna veriga skrivnostnih zločinov, ne da bi bilo kdajkoli mogoče odkriti izvajalce in njihove pomočnike. V levičarskih krogih se je že takrat šepetalo, da je to skrivnostno nasilje oblika nenapovedane ameriške skrivne vojne proti italijanskim komunistom, toda to je bila vrtoglava teorija, ki je ni bilo mogoče dokazati. Potem je leta 1988 italijanski senat

ustanovil posebno preiskovalno komisijo pod vodstvom senatorja Libera Gualtierija in pod zgovornim imenom 'Parlamentarna komisija italijanskega senata za preiskavo terorizma v Italiji in razlogov, ki onemogočajo, da bi odkrili odgovorne za pokole: Terorizem, pokoli in politično-zgodovinske okoliščine'.⁶ Delovanje komisije je bilo izjemno zapleteno. Priče so zavračale pričanje. Dokumenti so bili uničeni. Sama komisija, ki so jo sestavljali predstavniki nasprotujočih si strank, pa se je sprla glede vprašanja italijanske politične resnice in končno tudi ob vprašanju, kaj in koliko od občutljivih ugotovitev predstaviti širši javnosti.

Sodnik Casson pa je medtem ob pričevanjih terorista Vincenza Vinciguerra in ob prebiranju odkritih dokumentov začel razumevati, da je v Italiji na delu zapletena in skrivna vojaška strategija. Postopno se je začel zavedati, da nima opravka z zasebnim, temveč z državnim terorizmom, ki ga plačujejo davkoplačevalci. Pod imenom 'strategija napetosti' naj bi pokoli vnesli strah in negotovost med celotno prebivalstvo. Desničarski skrajneži in njihovi naročniki v Natu so se bali, da bodo italijanski komunisti postali premočni, zato so se odločili za 'destabilizacijo, s katero bodo stabilizirali' italijansko družbo. Skrivna desničarska vojska je v sodelovanju z enotami Gladio izvajali pokole in krivdo prenašala na levico. "Kar zadeva tajne službe, je bil napad v Peteanu del takoimenovane strategije napetosti," je sodnik Casson pojasnjeval strategijo v dokumentarni oddaji britanske televizijske družbe BBC o Gladiu. "To pomeni, da so v državi hoteli ustvariti napetost, ki bi koristila konservativizmu, torej nazadnjaškimi družbenim in političnim tokovom. Medtem ko so uresničevali strategijo, je bilo potrebno varovati tiste, ki so stali zadaj, saj so prihajali na dan obremenilni dokazi. Priče so prikrivale informacije, da bi zavarovale desničarske teroriste."⁷ Desničarski terorist Vinciguerra, ki je podobno kot drugi, ki so bili povezani z enotami

Gladjo, ubijal iz svojih političnih prepričanj, je povedal: "Napadati je bilo treba civiliste, ženske, otroke, nedolžne ljudi, neznane ljudi, ki so bili daleč stran od kakršnih koli političnih iger. Razlog je bil povsem preprost. Te ljudi, italijansko javnost, so hoteli prisiliti, da bi se obrnili na državo in od nje zahtevali boljše varovanje. To je vsa politična logika, ki se je skrivala za nekaznovanimi pokoli in bombnimi napadi, saj država ne more same sebe obtožiti in se razglasiti za krivo."⁸

Razsežnosti tega strahotnega načrta so le počasi prihajale na dan in še danes v tej zgodbi manjka cela vrsta pomembnih veznih členov, predvsem pa izvornih dokumentov. "Po napadu v Peteanu in po vseh tistih, ki so sledili," je Vinciguerra razlagal na sojenju leta 1984, "bi zdaj že moralo postati jasno, da se zadaj skriva neka resnična, skrivnostna in prikrita sila, ki daje izvajalcem strateške usmeritve. Ta sila obstaja znotraj same države. V Italiji delujejo vzporedno z oboroženimi silami tudi skrivne protisovjetske skupine civilistov in vojakov, ki naj bi organizirali odpor proti ruski vojski na italijanskem ozemlju." Čeprav ni omenjal skrivnega imena, je to pričanje razkrilo obstoj z Natom povezanih zalednih enot Gladjo. Kot je razlagal Vinciguerra, je bila to "skrivna in povsem samostojna struktura s komunikacijskim omrežjem, z lastno oborožitvijo in zalogami eksploziva ter z enotami izurjenih mož." Ta struktura, "ki sicer ni nikoli doživela sovjetskega vdora in ga v resnici tudi ni mogla pričakovati, je pod Natovim okriljem prevzela nalogo preprečevanja družbenega premika v levo. To je počela ob pomoči uradnih tajnih služb ter političnih in vojaških sil."⁹

Minili sta več kot dve desetletji od tega pomembnega pričevanja desničarskega terorista Vinciguerra, ki je prvič v italijanski zgodovini neposredno povežalo zaledne enote Gladja in zvezo Nato s terorističnimi napadi. Šele zdaj, veliko let pozneje, ko je dokončno potrjen obstoj skrivne vojaške mreže

stay-behind in ko so bila odkrita mnoga skrivališča njihovega orožja, pa je tudi nekoliko širši javnosti jasno, kaj je Vinciguerra v resnici pripovedoval.

Je bil verodostojna priča? Dogodki, ki so sledili njegovemu sodnemu procesu, kažejo, da je bil. Leta 1990 je bila razkrita skrivna vojaška mreža, Vinciguerra pa je takoj zatem izgubil varstvo visokih in vplivnih krogov. To je posredno potrjevalo, da govori resnico. V očitnem nasprotju z drugimi desničarskimi teroristi, ki so do konca sodelovali z italijanskimi tajnimi službami in so s sodišč odhajali svobodni, je bil Vinciguerra po svojih pričevanjih obsojen na doživljenjsko ječo in je ostal v zaporu.

Toda Vinciguerra sploh ni bil prvi, ki je pokazal na zvezo med enotami Gladio, Natom in terorističnimi napadi. Že leta 1974 se je preiskovalni sodnik Giovanni Tamburino med preiskavo desničarskega terorizma v Italiji odločil za nenavaden korak in je dal aretirati vodjo italijanske vojaške tajne službe SID generala Vita Micelija pod obtožbo, da je "skupaj z drugimi vzpodbujal, pripravljal in organiziral skrivno združenje civilistov in vojske z namenom priprave oborožene vstaje ter nezakonite spremembe ustavnega reda in oblike vladavine v državi."¹⁰

Miceli, ki je bil pred tem odgovoren za varnostni urad v Natu, je na sojenju 17. novembra 1974 v navalu besa razkril obstoj enot Gladia, ki so bile prikrite kot posebne enote vojaške tajne službe SID: "Posebne enote SID pod mojih poveljstvom? Seveda! Vendar si jih nisem sam izmislil, da bi izvedel državni udar. Iz Združenih držav Amerike in Nata so to zahtevali od mene!"¹¹ Ob svojih izjemnih čezatlantskih prijateljstvih jo je Miceli dobro odnesel. Pogojno je bil odpuščen in nato je šest mesecev preživel v vojaški bolnici. Šestnajst let pozneje pa je bil pod pritiskom preiskave sodnika Cassona predsednik vlade Giulio Andreotti prisiljen priznati skrivnost o Gladiu pred italijanskim parlamentom. In to je Micelija hudo razjezilo. Tik

pred svojo smrtjo oktobra 1990 je rohnel: "V zapor sem šel, ker nisem hotel priznati obstoja te nadvse skrivne organizacije. Zdaj pa pride Andreotti in o tem pripoveduje v parlamentu!"¹²

Napadalec iz Peteana Vinciguerra je v zaporu sodniku Cassonu povedal, da v načrtih za slabitev politične levice v Italiji, z vojaško tajno službo in z enotami Gladia ni sodelovala le Ordine Nuovo, temveč tudi druge vplivne desničarske organizacije, na primer Avanguardia Nazionale: "Za skupinami teroristov so stale skupine prikritih sodelavcev, ljudi, ki so pripadali varnostnim službam ali pa delali v državnem aparatu. Vsi napadi, do katerih je prihajalo po letu 1969, so bili pripravljene po enakem organizacijskem načrtu...Avantgardia Nazionale in Ordine Nuovo k sodelovanju v protikomunistični strategiji nista bili povabljeni s strani kakšne organizacije, ki bi delovala mimo državnih organov, temveč s strani same države, še zlasti tistih državnih organov, ki so vzdrževale odnose s čezatlantskim zavezništvom."¹³

Sodnik Casson je bil osupel nad lastnimi ugotovitvami. Da bi se lahko spopadel z gnilobo v državnem aparatu, je šel po sledih skrivnostne vojske Gladia, ki je manipulirala z italijansko politiko v obdobju hladne vojne in tako je januarja 1990 od italijanskih oblasti zahteval dovoljenje za razširitev svoje preiskave v arhive vojaške tajne službe SISMI. Ta je do leta 1978 delovala pod imenom SID. Julija 1990 je predsednik vlade Andreotti pristal in sodniku Cassonu dovolil pregled arhivov v palači Braschi v Rimu, kjer je bil glavni štab SISMI-ja. Casson našel dokumente, ki so prvič dokazovali, da je v Italiji obstojala skrivna vojska pod imenom Gladio, ki je bila skrivna veja vojaške tajne službe in je bila zadolžena za nekonvencionalne vojne naloge. Pa ne le to, Casson je našel tudi dokumente, ki so z Gladiom, podtalnim delovanjem in desničarskim terorizmom v Italiji in v drugih zahodnoevropskih državah

povezovali edino še preostalo velesilo na svetu Združene države Amerike in vojaško zvezo Nato. To odkritje pa je hkrati pomenilo, da je bil Casson začasno v veliki nevarnosti, česar se je tudi zavedal, saj so v Italiji že velikokrat na ulici ustrelili sodnike, ki so preveč vedeli: "Od julija do oktobra 1990 sem bil edini, ki je kaj vedel [o operaciji Gladio] in to bi se lahko zame slabo končalo."¹⁴

Toda Casson je preživel in klopčič se je začel odvijati. Na osnovi odkritih dokumentov je Casson stopil v stik s parlamentarno komisijo, ki je pod vodstvom senatorja Libera Gualtierija raziskovala pokole in terorizem. Gualtieri in drugi senatorji so bili hudo zaskrbljeni nad Cassonovimi ugotovitvami in so se strinjali, da je potrebno preiskavo o skrivni vojski Gladio vključiti v delo parlamentarne komisije, saj bi to lahko pojasnilo pokole in prineslo odgovor na vprašanje, zakaj so bile okoliščine teh napadov tako dolgo neraziskane. 2. avgusta 1990 so senatorji ukazali vodji italijanske izvršilne oblasti Giulio Andreottiju, "naj parlament v roku šestdesetih dni seznanj z obstojem, naravo in cilji vzporedne in skrivne strukture, ki naj bi delovala znotraj naših vojaških tajnih služb in poskušala vplivati na okoliščine političnega življenja v državi".¹⁵

Naslednjega dne, 3. avgusta 1990, je premier Giulio Andreotti stopil pred parlamentarno komisijo in kot predstavnik vlade prvič v italijanski povojni zgodovini potrdil, da v državi obstaja skrivna varnostna struktura, ki je povezana z Natom. Andreotti je senatorjem zagotovil, da bo komisiji o tem v šestdesetih dneh predložil tudi pisno poročilo: "Komisiji bom predložil zelo natančno poročilo, ki ga na mojo zahtevo pripravlja obrambno ministrstvo. Gre za dejavnosti v okviru načrtov Nata in se nanašajo na možnost napada in zasedbe Italije ali delov njenega ozemlja. Kolikor so me seznanile tajne službe, so te dejavnosti potekale do leta 1972. Potem je bilo odločeno, da niso več potrebne. Komisiji bom predal vso

potrebno dokumentacijo, tako o širših okoliščinah, kot tudi o izsledkih sodnika Cassona v njegovi preiskavi o napadu v Pe-teanu."¹⁶

Giulio Andreotti, ki je bil v času pričanja o Gladiu star 71 let, ni kdorsibodi. Njegovi dolgoletni politični karieri verjetno ne najdemo primere v vsej zahodni Evropi. Kot vodilni predstavnik konservativne krščanskodemokratske stranke DCI, ki je skozi celotno obdobje hladne vojne delovala kot branik pred komunizmom, je Andreotti ves čas užival podporo Združenih držav. Osebnostno je poznal vse ameriške predsednike, mnogi v Italiji in zunaj nje pa so ga imeli za najvplivnejšega italijanskega politika v obdobju prve republike (1945 – 1993).

Čeprav so se v nestabilni prvi republiki vlade zelo pogosto menjavale, se je Andreotti ves čas hladne vojne znal znotraj najrazličnejših koalicij zvito obdržati na oblasti in se je v vladni palači Chigi vsilil kot osrednja italijanska politična osebnost. Rodil se je leta 1919 v Rimu, pri petintridesetih letih je postal notranji minister, potem pa je sedemkrat služil kot predsednik vlade in še enaindvajsetkrat kot minister, od tega šestkrat kot zunanji minister. Občudovalci so ga primerjali z Julijem Cezarjem in ga klicali 'božanski Giulio', kritiki pa so ga obtoževali, da je tipični spletkar iz ozadja in so mu pravili 'boter'. Njegov najljubši film naj bi bil 'Dobri fantje' in v njem izjava Roberta de Nire: "Nikoli ne izdaj svojih prijateljev in vedno drži jezik za zobmi." Večina poznavalcev se strinja, da je bil to del Andreottijeve strategije, ki mu je omogočila, da je preživel vse italijanske spletke in kriminalna dejanja, v katere je bil tudi sam pogosto vpleten.

Ko je spregovoril o operaciji Gladio in o skrivnih enotah Nata, je 'boter' prelomil svoj molk. In ko se je po koncu hladne vojne zrušila še prva republika, so začeli nekoč mogočnega Andreottija, takrat pa že starčka, vlačiti po številnih italijanskih sodiščih, kjer so ga obtoževali izkoriščanja političnih

ustanov, sodelovanja z mafijo in dajanja neposrednih tajnih ukazov, ki so pomenili smrtne obsodbe njegovih političnih nasprotnikov. "Pravosodni sistem je ponorel," je vpil premier Silvio Berlusconi novembra 2002, ko je apelacijsko sodišče obsodilo Andreottija na 24 letno zaporno kazen. Sodniki so bili deležni smrtnih groženj in jim je bilo dodeljeno policijsko varstvo, televizijske postaje pa so prekinjale prenose domačih ligaških nogometnih tekem in poročale, da je bil Andreotti spoznan za krivega, ker naj bi mafijskemu šefu Gaetanu Badalamentiju leta 1979 naročil umor raziskovalnega novinarja Mina Pecorellija, da bi prikril resnico o umoru predsednika italijanske krščanskodemokratske stranke Alda Mora. Čast božanskega Giulija je poskušala reševati katoliška cerkev in ko je kardinal Fiorenzo Angelini izvedel za slabo novico, je izjavil: "Tudi Jezusa Kristusa so pred vstajenjem križali." Kljub vsemu hrupu pa Andreotti ni končal za rešetkami, saj je bila sodba oktobra 2003 ovržena in 'boter' je s sodišča odkorakal svoboden.

V prvem pričevanju o Gladiu pred senatorji 3. avgusta 1990 se je Andreotti glede skrivnih zalednih enot zvito zlagal, da naj bi "te dejavnosti potekale do leta 1972", da bi zavaroval sebe. Kajti leta 1974 je kot obrambni minister uradno pričal pred preiskovalnimi sodniki glede desničarskega pokola in izjavil: "Lahko povem, da so vodje tajnih služb večkrat in z gotovostjo izključili možnost obstoja skrivnih organizacij kakršnekoli vrste in velikosti."¹⁷ Leta 1978 je na podoben način pričal pred preiskovalci desničarskega napada v Milanu.

Ko so italijanski mediji odkrili, da skrivna vojska Gladia še zdaleč ni bila razpuščena davnega leta 1972, temveč da je še vedno aktivna, je Andreottijeva laž postala očitna. Avgusta 1990 je v nasprotju s svojim siceršnjim ravnanjem na političnih položajih, začel zelo aktivno pošiljati mednarodna sporočila, iskati stike in se sestajati s številnimi tujimi diplomati.

Ker na obzorju ni bilo videti mednarodne podpore, je premier v strahu za svojo oblast sprožil ofenzivo in poskušal vso odgovornost prevaliti na Belo hišo in na nekatere zahodnoevropske vlade, ki niso zgolj spletkarile v skrivni vojni proti komunistom, temveč so v njej tudi aktivno sodelovale. Andreottijeva strategija je bila učinkovita, čeprav dokaj neprijetna. 18. oktobra 1990 je v veliki naglici poslal osebnega kurirja tistih nekaj korakov od vladne palače Chigi do Piazza San Macuto v Rimu, kjer je imela prostore parlamentarna komisija. Kurir je tajniku komisije izročil Andreottijevo poročilo z naslovom "Takoimenovana vzporedna SID – Primer Gladio". Član parlamentarne komisije senator Roberto Ciciomessere je po naključju slišal, da je prispelo Andreottijevo poročilo in se je oglasil pri tajniku ter na hitro pregledal besedilo. Presenečeno je ugotovil, da je Andreotti ni zgolj opisal delovanja Gladia, temveč v nasprotju s svojo izjavo 3. avgusta tudi priznal, da skrivnostna organizacija še vedno deluje.

Senator je prosil za fotokopijo, ki pa je ni dobil, ker je imel po protokolu pravico do prvega branja predsednik komisije senator Gualtieri. Toda Gualtieri te prve verzije Andreottijevega poročila ni nikoli prebral. Ko si je tri dni pozneje želel spraviti dokument v torbo, da bi ga ob koncu tedna v miru prebral doma, je zazvonil telefon, oglasil se je predsednik vlade in senatorja prosil, naj mu takoj vrne poročilo, "ker je potrebno spremeniti nekaj odstavkov". Gualtieri je bil jezen, poročilo je vseeno poslal nazaj v palačo Chigi, vendar pa si je prej naredil fotokopije.¹⁸ Nenavadna Andreottijeva poteza je bila deležna posmeha in velike pozornosti po vsej Italiji. V časopisih so se namesto 'Operacija Gladio' pojavili naslovi 'Operacija Giulio', komunistična stranka KPI pa je v Rimu na največjih demonstracijah v tistem obdobju zbrala kakšnih 400.000 demonstrantov, ki so vzklikali "Hočemo resnico!" Nekateri so se preoblekli v prave starorimske gladiatorje. Vodja

KPI Achille Occhetto je na osrednjem trgu del Popolo množici zagotavljal, da bo njihov nastop vlado prisilil razkriti dolgo varovane mračne skrivnosti: "Tu smo zato, da pridemo do resnice in pravice."

24. oktobra je Gualtieri dobil vrnjeno Andreottijevo poročilo o 'Vzporedni SID', toda zdaj je bilo za dve strani krajše kot prej. Senator Gualtieri ga je primerjal s fotokopijo prve verzije in takoj opazil, da so izpuščene občutljivejše navedbe, zlasti o mednarodnih povezavah in o podobnih skrivnih organizacijah v drugih državah. Pa tudi o domači skrivni vzporedni organizaciji je prej poročilo govorilo v sedanjem času, kar je dajalo misliti, da še vedno deluje, medtem ko je bil zdaj uporabljen pretekli čas. Nenavadno Andreottijevo ravnanje, ko je najprej poslal dokument, nato pa ga umaknil in popravil, ni moglo ničesar prikriti. Opazovalci so se strinjali, da je s tem zgolj poudarjeno opozoril na spremenjene dele poročila, torej na mednarodne razsežnosti celotne zadeve, da bi odvrnil nekaj bremena s svojih ramen. Toda mednarodne podpore še vedno ni bilo.

V končnem poročilu je Andreotti pojasnil, da je bil Gladio zamišljen kot mreža skrivnih odporniških organizacij v članicah zveze Nato, ki bi se uprle morebitnemu sovjetskemu vdoru. Takoj po vojni je SIFAR, ki je bila predhodnica italijanske vojaške tajne službe SID, podpisala s Cio dogovor v zvezi z "organizacijo in delovanjem postokupacijske tajne mreže, dogovor, ki je znan pod imenom stay behind in v katerem so bile ponovno potrjene vse dotlej prevzete medsebojne obveznosti med Italijo in Združenimi državami". Sodelovanje med Cio in italijansko vojaško tajno službo so, kot je v poročilu zapisal Andreotti, nadzorovali in koordinirali skrivni oddelki Nata za nekonvencionalno vojskovanje. "Ko je bila skrivna odporniška organizacija vzpostavljena, je bila Italija leta 1959 pozvana k sodelovanju...v delu skrivnega odbora za načrtovanje (CCP)...ki je deloval v okviru Natovega vrhovnega

poveljstva zavezniških sil v Evropi (SHAPE)...; leta 1964 se je italijanska tajna služba vključila v zavezniški skrivni odbor (ACC)."¹⁹

Skrivna vojska Gladia je bila dobro oborožena. Oprema, ki jo je zagotovila Cia, je bila zakopana v 139 skrivnih podzemnih skladiščih v gozdovih in na pašnikih ter celo pod cerkvami in pokopališči po vsej državi. Kot je poročal Andreotti, je bilo v skladiščih Gladia "osebno orožje, strelivo, razstrelivo, ročne granate, noži in bodala, 60 mm topovi, 57 mm ročni minometalci, ostrostrelske puške, radijski oddajniki, daljnogledi in druga oprema".²⁰ Andreottijeva neverjetna razkritja niso sprožila le zgražanja medijev in javnosti zaradi pokvarjenosti italijanske vlade in Cie, temveč tudi pravi lov za skrivnimi skladišči orožja. Oče Giuciano se je dneva, ko so prišli novinarji v lov za skrivnostmi Gladia tudi v njegovo cerkev, spominjal z mešanimi občutki: "Vnaprej sem bil opozorjen že popoldan, ko sta me dva novinarja iz 'Il Gazzettina' spraševala, če kaj vem o orožju, ki naj bi bilo skrito v cerkvi. Začeli so kopati in takoj so naleteli na dva zaboja. Navodila so govorila, naj iščejo tudi pod okni. Kopali so še tam. En zaboj so pustili, ker so bile v njem fosforne bombe. Karabinjerje so poslali ven, dva strokovnjaka pa sta odpirala zaboje. V enem so bile avtomatske puške. Vse orožje je bilo novo, v odličnem stanju. Še nikoli ni bilo uporabljeno."²¹

V nasprotju z izjavami desničarskega terorista Vinciguerra v osemdesetih letih, je Andreotti v svojem poročilu poudarjal, da niti italijanska tajna služba niti člani Gladia niso bili nikoli vpleteni v nasilje, ki je pretresalo Italijo. Pojasnjeval je, da so bili vsi člani pred rekrutacijo temeljito preverjeni in izbrani po "stroгих merilih" pravilnika tajne službe, kar je zagotavljalo njihovo "neomajno zvestobo vrednotam protifašistične republikanske ustave", prav tako pa so bili vnaprej izključeni vsi, ki so bili na kakršnihkoli državnih ali političnih položajih. Še več, je

poudaril Andreotti, zakon je določal, da "izbrane osebe ne smejo biti kaznovane in ne smejo sodelovati v skrajnih gibanjih".²² Toda hkrati je Andreotti opozarjal, da članov vojaške mreže sodišča ne smejo zasliševati in da so vsa imena članov ter druge podrobnosti organizacije strogo zaupna. "Celotna operacija v svoji trenutni organizacijski in izvedbeni obliki – ki je določena z ukazom Nata in vsklajena z njegovimi načrti – mora biti ohranjena in prečiščena v popolni tajnosti."²³

Andreottijeva razkritja o 'vzporedni SID' so pretresla Italijo. Za mnoge je bila skrivna vojska Cie in Nata v Italiji komaj verjetna. Je to sploh zakonito? Italijanski dnevnik *La Stampa* je ostro komentiral: "Noben *raison d'état* ne more opravičiti vzdrževanja, prikrivanja in opravičevanja skrivne vojaške strukture, ki jo sestavljajo ideološko izbrani člani, strukture, ki je podrejena ali pa vsaj pod močnim vplivom tuje sile in ki naj bi služila kot orodje političnega boja. Temu ni mogoče reči drugače kot izdaja in napad na ustavnost."²⁴ V senatu so predstavniki stranke zelenih, komunisti in neodvisne stranke leve obtožili vlado, da je uporabljala enote Gladia za nadzor in nasilna dejanja, da bi vplivala na politične razmere. Predvsem pa je bila italijanska komunistična stranka KPI prepričana, da resnični cilj enot Gladia v vsem obdobju hladne vojne niso bile tuje armade, temveč ona sama. Komentatorji so trdili, da je bila "Italija ob tej skrivnostni vzporedni SID, ki so jo vzpostavili zaradi domnevne nevarnosti levičarskega državnega udara, ves čas v resni nevarnosti desničarskega udara...Nikakor ne moremo sprejeti pojasnila, da je bila...ta posebna tajna služba zgolj vojaško orodje, ki bi bilo uporabljeno v primeru sovražne okupacije. Resnični sovražnik je in je vedno bila zgolj italijanska komunistična stranka, notranji sovražnik torej."²⁵

Ker ni hotel sam prenašati krivde, je premier Andreotti istega dne, ko je oddal svoje poročilo o Gladiau, nastopil pred parlamentom in izjavil: "Vsi predsedniki italijanskih vlad so bili

seznanjeni z obstojem Gladia."²⁶ To je povzročilo množično osramočenost in zadrego, med drugimi pri nekdanjemu socialističnemu premieru Bettinu Craxiju (1983 – 1987), nekdanjemu republikanskemu premieru Giovanniju Spadoliniju (1981 – 1982), ki je bil v času Andreottijevega priznanja predsednik senata, nekdanjemu premieru Arnaldu Forlaniju (1980 – 1981), ki je bil leta 1990 tajnik vladajoče demokršćanske stranke in še zlasti pri nekdanjemu premieru Fransescu Cossigi (1978 – 1979), ki je bil leta 1990 predsednik italijanske države. Andreottijeva reakcija je torej potisnila v prepad celo vrsto visokih državnikov. Craxi je zanikal, da bi kaj vedel, dokler mu niso pod nos potisnili dokumenta o Gladiu, ki ga je podpisal kot predsednik vlade. Tudi Spadolini in Forlani sta bolehala za splošno amnezijo, čeprav sta bila na koncu prisiljena popravljati svoje izjave. Spadolini je italijansko javnost zabaval z izjavo, da obstaja razlika med tistim, kar je vedel kot obrambni minister, ter tistim, kar je vedel kot predsednik vlade.

Le Francesco Cossiga, italijanski predsednik od leta 1985, je ponosno potrdil svojo udeležbo v zadevi. Med uradnim obiskom na Škotskem je izjavil, da je "ponosen in vesel" svojega deleža pri vzpostavljanju skrivne vojske, ko je bil v petdesetih letih mladi demokršćanski obrambni minister.²⁷ Poudaril je, da so bili gladiatorji vsi po vrsti veliki domoljubi in potrdil, da si šteje za veliko čast in izraz zaupanja, da je bil izbran za to občutljivo nalogo, "in reči moram, da sem zelo ponosen, da smo uspeli 45 let varovati to skrivnost."²⁸ Po slavošpevu vojski, ki je bila tako povezana s terorizmom, se je predsednik po vrnitvi v Italijo zašel sredi politične nevihte in strankarskih zahtev z vseh strani, naj nemudoma odstopi, sicer da ga bodo odpoklicali zaradi veleizdaje. Sodnik Casson je bil dovolj predrzen, da je od predsednika države zahteval, naj priča pred senatnim preiskovalnim odborom. Toda predsednik, ki nikakor ni bil več tako ponosen, je zahtevo jezno zavrnil in zagrozil, da bo

ukinil preiskovalno komisijo: "Zakon, ki podaljšuje njen mandat, bom zavrnil in ga poslal nazaj v parlament, če pa ga ponovno potrdijo, bom prisiljen besedilo pregledati na novo in ugotoviti ali obstajajo okoliščine, ki bi opravičevale uporabo pravice predsednika države po zavrnitvi zakona."²⁹ Napad ni imel popolnoma nobene ustavne osnove in kritiki so se začeli spraševati o predsednikovemu zdravemu razumu. Aprila 1992 je Cosigga tri mesece pred iztekom mandata odstopil.³⁰

V javnem nastopu pred italijanskim senatom je Andreotti 9. novembra 1990 ponovil, da so bile v primer Gladio vpletene Nato, Združene države Amerike in številne države zahodne Evrope, med drugimi Nemčija, Grčija, Danska, in Belgija. Da bi podkrepil svoje trditve, so v medije začeli odtekati zaupni podatki in italijanska politična revija *Panorama* je objavila celotno besedilo poročila "Vzporedna SID – Operacija Gladio", ki ga je Andreotti izročil parlamentarni komisiji. Ko je Francija poskušala zanikati svojo vpletenost v mednarodno mrežo Gladio, je Andreotti brez milosti izjavil, da je Francija skrivaj sodelovala na zadnjem sestanku tajnega obora zaveznikov (ACC), ki je bil 23. in 24. oktobra, torej pred komaj nekaj dnevi, v Bruslju. Nato je nekoliko osramočeno tudi Francija potrdila svojo vpletenost. Mednarodnih razsežnosti skrivne vojne ni bilo več mogoče zanikati in vojaški škandal je zavel preko vse zahodne Evrope. Pot je nadaljeval po celotnem zemljevidu Natovega članstva in preko Atlantika dosegel tudi Združene države. Italijanska parlamentarna komisija, ki je preiskovala Gladio in teroristične pokole, je leta 2000 sklenila: "Te pokole, te bombne napade, te vojaške operacije so organizirali, omogočili in podpirali pripadniki italijanskih državnih ustanov in, kot smo uspeli ugotoviti šele nedavno, naši ljudje, ki so bili povezani s strukturami ameriških obveščevalnih služb."³¹

